

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ
РІШЕННЯ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ
ДРУГИЙ СЕНАТ

у справі за конституційними скаргами Жиденка Володимира Вікторовича, Петренка Віктора Олексійовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) приписів статті 2 Закону України „Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи“ від 8 липня 2011 року № 3668–VI
(щодо соціальних гарантій для захисників і захисниць України)

м. Київ
12 жовтня 2022 року
№ 7-р(II)/2022

Справа № 3-102/2021(231/21, 415/21)

Другий сенат Конституційного Суду України у складі:

Головатий Сергій Петрович (голова засідання),
Городовенко Віктор Валентинович (доповідач),
Лемак Василь Васильович,
Мойсик Володимир Романович (доповідач),
Первомайський Олег Олексійович,
Сліденко Ігор Дмитрович,

розглянув на пленарному засіданні справу за конституційними скаргами Жиденка Володимира Вікторовича, Петренка Віктора Олексійовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) приписів статті 2 Закону України „Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи“ від 8 липня 2011 року № 3668–VI (Відомості Верховної Ради України, 2012 р., № 12–13, ст. 82) зі змінами.

Заслухавши суддів-доповідачів Городовенка В.В., Мойсика В.Р. та дослідивши матеріали справи, зокрема позиції, що їх висловили: Президент України Зеленський В.О., Голова Верховної Ради України Разумков Д.О., Прем'єр-міністр України Шмигаль Д.А., Уповноважений Верховної Ради України з прав людини Денісова Л.Л., заступник Міністра соціальної політики України Музиченко В.В., Міністр оборони України Таран А.В., Міністр

внутрішніх справ України Монастирський Д.А., Міністр у справах ветеранів України Лапутіна Ю.А., а також науковці: Національного університету „Одеська юридична академія“ – доктор юридичних наук, професор Лагутіна І.В.; Інституту держави і права імені В.М. Корецького Національної академії наук України – старший науковий співробітник відділу проблем цивільного, трудового та підприємницького права, кандидат юридичних наук, доцент Трунова Г.А.; Донецького національного університету імені Василя Стуса – професор кафедри цивільного права і процесу юридичного факультету, доктор юридичних наук, доцент Амелічева Л.П., Конституційний Суд України

у с т а н о в и в:

1. Суб'єкти права на конституційну скаргу – Жиденко В.В., Петренко В.О. – звернулися до Конституційного Суду України з клопотаннями визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), приписи статті 2 Закону України „Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи“ від 8 липня 2011 року № 3668–VI зі змінами (далі – Закон № 3668).

У статті 2 Закону № 3668 встановлено, що «максимальний розмір пенсії (крім пенсійних виплат, що здійснюються з Накопичувального пенсійного фонду) <...> (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги, пенсії за особливі заслуги перед Україною, індексації та інших доплат до пенсії, встановлених законодавством, крім доплати до надбавок окремим категоріям осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною), призначених (перерахованих) відповідно до <...> законів України <...> „Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб“, <...> не може перевищувати десяти прожиткових мінімумів, встановлених для осіб, які втратили працездатність».

Жиденко В.В. та Петренко В.О. вважають, що оспорювані приписи Закону № 3668 суперечать частинам першій, другій статті 8, частині п'ятій статті 17, частині третій статті 22, частинам першій, другій статті 46 Конституції України.

1.1. Зі змісту конституційної скарги Жиденка В.В. та долучених до неї копій судових рішень убачається таке.

Жиденко В.В. є звільненим зі служби в поліції відповідно до наказу Національної поліції України від 21 вересня 2017 року, має стаж служби в поліції для виплати надбавки за вислугу років, який становить 23 роки 1 місяць 28 днів, вислуга років на пільгових умовах – 6 днів. Із 30 вересня 2017 року Жиденко В.В. перебуває на обліку в Головному управлінні Пенсійного фонду України в місті Києві (далі – Управління в місті Києві) та отримує пенсію згідно із Законом України „Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб“ від 9 квітня 1992 року № 2262–ХІІ (далі – Закон № 2262) „в розмірі 59% грошового забезпечення. Враховуючи додаткові надбавки до пенсії (учасник АТО, учасник бойових дій, особливі заслуги (25%)) розмір пенсії складає 22 757, 32 грн.“, однак Управління в місті Києві обмежило розмір пенсії Жиденка В.В. десятьма прожитковими мінімумами для осіб, які втратили працездатність, і на 1 грудня 2019 року розмір його пенсії становив 16 380 грн.

Жиденко В.В. звернувся до Управління в місті Києві із заявою про перерахунок і виплату пенсії без обмеження її розміру, проте отримав відмову в такому перерахунку.

Автор клопотання звернувся до Окружного адміністративного суду міста Києва з позовом, у якому просив визнати протиправними дії Управління в місті Києві щодо обмеження виплати пенсії без обмеження її розміру з 30 вересня 2017 року, який рішенням від 26 листопада 2020 року, що його залишено без зміни постановою Шостого апеляційного адміністративного суду від 16 березня 2021 року, відмовив Жиденку В.В. у задоволенні його позовних вимог. Як зазначив суд апеляційної інстанції, зі змісту приписів Закону № 3668 убачається, що обмеження встановленням максимального розміру пенсії не застосовують до пенсій, які призначені до набрання чинності Законом № 3668, тобто до 1 жовтня 2011 року; ураховуючи, що пенсію Жиденку В.В. призначено на підставі Закону № 2262, тобто з 30 вересня 2017 року, суд апеляційної інстанції вважав, що на момент виникнення спірних правовідносин Управління в місті Києві мало достатні юридичні підстави для обмеження розміру такої пенсії на підставі приписів Закону № 3668.

Верховний Суд ухвалою від 26 квітня 2021 року відмовив Жиденку В.В. у відкритті касаційного провадження з огляду на те, що справа належить до категорії справ незначної складності та судові рішення не підлягає касаційному оскарженню.

Жиденко В.В. як „учасник бойових дій, що проходив службу у національній поліції на посадах офіцерського складу та звільнений зі служби“ вважає, що встановлені в статті 2 Закону № 3668 „обмеження максимального розміру пенсій порушують його гарантовані Конституцією України права людини, зміст та обсяг яких не можуть бути звужені (ст. 22 Конституції України): право на отримання гарантій соціального захисту на підставі ст. 17 Конституції України для громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей; право людини на пенсійне забезпечення гарантоване ст. 46 Конституції України“.

1.2. Зі змісту конституційної скарги Петренка В.О. та долучених до неї копій судових рішень убачається таке.

Петренко В.О. є військовослужбовцем, звільненим у запас згідно з наказом начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України від 23 березня 2020 року, має 38 років 7 місяців вислуги у збройних силах (з 4 серпня 1981 року по 23 березня 2020 року). З 11 червня 2020 року Петренко В.О. перебуває на обліку в Головному управлінні Пенсійного фонду України в Запорізькій області (далі – Управління в Запорізькій області) та отримує пенсію в розмірі 25 936 грн 27 коп. (із урахуванням таких видів грошового забезпечення: посадовий оклад, оклад за військовим званням, процентна надбавка за вислугу років, середньомісячна сума додаткових видів грошового забезпечення, учасник АТО, учасник бойових дій), але Управління в Запорізькій області обмежило розмір пенсії Петренка В.О. десятьма прожитковими мінімумами для осіб, які втратили працездатність, і на листопад 2021 року розмір його пенсії становив 17 120 грн.

Петренко В.О. звернувся до Управління в Запорізькій області із заявою про перерахунок і виплату пенсії без обмеження її розміру, але Управління

в Запорізькій області листом від 14 грудня 2020 року відмовило йому в такому перерахунку.

Петренко В.О. звернувся до Запорізького окружного адміністративного суду з позовом, у якому просив визнати протиправними дії Управління в Запорізькій області щодо обмеження виплати пенсії без обмеження її розміру з 11 червня 2020 року. Цей суд рішенням від 11 березня 2021 року, що його залишено без зміни постановою Третього апеляційного адміністративного суду від 11 червня 2021 року, відмовив Петренку В.О. в задоволенні його позовних вимог. Суд апеляційної інстанції зазначив, що зі змісту приписів Закону № 3668 убачається, що обмеження встановленням максимального розміру пенсії не застосовують до пенсій, які призначені до набрання чинності Законом № 3668, тобто до 1 жовтня 2011 року; ураховуючи, що пенсію Петренку В.О. призначено на підставі Закону № 2262, тобто з 11 червня 2020 року, суд апеляційної інстанції погодився з висновком суду першої інстанції стосовно правомірності обмеження розміру пенсії Петренка В.О. на підставі приписів Закону № 3668.

Верховний Суд ухвалою від 4 серпня 2021 року відмовив Петренку В.О. у відкритті касаційного провадження з огляду на те, що справа належить до категорії справ незначної складності та судові рішення не підлягає касаційному оскарженню.

Петренко В.О. твердить, що застосовані в судових рішеннях у його справі приписи статті 2 Закону № 3668 призвели до суттєвого звуження змісту й обсягу його прав і свобод як особи, яка має право на пенсійне забезпечення відповідно до норм попереднього законодавства України, оскільки під час проходження ним військової служби обмеження максимального розміру пенсії на законодавчому рівні не було встановлено.

2. Розв'язуючи порушені в конституційних скаргах Жиденка В.В. і Петренка В.О. питання, Конституційний Суд України виходить із такого.

2.1. Україна проголошена суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою, суверенітет якої поширюється на всю її територію (стаття 1, частина перша статті 2 Конституції України).

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави; держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (частина друга статті 3 Основного Закону України).

В Україні визнається і діє принцип верховенства права; Конституція України має найвищу юридичну силу; зокрема, закони приймаються на основі Конституції України та повинні відповідати їй; норми Конституції України є нормами прямої дії; органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України (стаття 8, частина друга статті 19 Основного Закону України).

Відповідно до Конституції України захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу; оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності й недоторканності покладаються на Збройні Сили України; держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей (частини перша, друга, п'ята статті 17); захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України є обов'язком громадян України (частина перша статті 65).

Громадяни мають право на соціальний захист у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, у старості та в інших випадках, установлених законом (частина перша статті 46 Конституції України). В Україні на конституційному рівні гарантовано право громадян на соціальний захист, для забезпечення якого необхідне здійснення комплексу державно-правових заходів, одним із яких є законодавче визначення основ соціального захисту, форм і видів пенсійного забезпечення (пункт 6 частини першої статті 92 Конституції України).

2.2. Обов'язок держави забезпечити соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей установлено частиною п'ятою статті 17

розділу I „Загальні засади“ Конституції України, який визначає основи конституційного ладу в Україні, зокрема, суверенітет, територіальну цілісність та недоторканність України, захист яких покладено на Збройні Сили України та інші військові формування, створені відповідно до законів України.

2.3. Конституційний Суд України неодноразово розв’язував питання, що стосуються реалізації конституційного права на соціальний захист, і сформулював юридичні позиції, згідно з якими за Конституцією України певні категорії громадян України потребують додаткових гарантій соціального захисту з боку держави; до них, зокрема, належать громадяни, які відповідно до статті 17 Конституції України перебувають на службі, у тому числі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, органах, що забезпечують суверенітет і територіальну цілісність, її економічну та інформаційну безпеку (абзац перший пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 20 березня 2002 року № 5-рп/2002, абзац третій пункту 3 мотивувальної частини Рішення від 17 березня 2004 року № 7-рп/2004, абзац п’ятий підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 20 грудня 2016 року № 7-рп/2016).

У Рішенні Конституційного Суду України (Другий сенат) від 6 квітня 2022 року № 1-р(II)/2022 констатовано, що відповідні конституційні принципи є осердям конституційного ладу України, від захисту яких залежить його втілення загалом, зокрема й гарантованих Конституцією України прав і свобод людини і громадянина (друге речення пункту 5 мотивувальної частини), а також наголошено на головній ролі Збройних Сил України та інших військових формувань в обороні України, які своєю мужньою боротьбою забезпечують ефективний захист Української держави та Українського народу від агресії Російської Федерації проти України, розпочатої 20 лютого 2014 року, яка набула повномасштабного характеру з 24 лютого 2022 року (абзац перший підпункту 5.1 пункту 5 мотивувальної частини).

За змістом статей 17, 65 Основного Закону України громадяни України, які захищають Вітчизну, незалежність та територіальну цілісність України, виконують конституційно значущі функції, тож держава повинна надавати їм і членам їхніх сімей особливий статус та забезпечувати їх додатковими гарантіями соціального захисту відповідно до частини п’ятої статті 17 Конституції України

як під час проходження служби, так і після її закінчення; щодо осіб, на яких покладено обов'язок захищати Україну, її незалежність та територіальну цілісність, та членів їхніх сімей частиною п'ятою статті 17 Конституції України встановлено особливий соціальний захист, який не обмежено умовами й рівнем, визначеними у статті 46 Основного Закону України [абзаци другий, третій пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 18 грудня 2018 року № 12-р/2018, абзац одинадцятий підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України (Другий сенат) від 25 квітня 2019 року № 1-р(II)/2019].

У Рішенні Конституційного Суду України від 18 грудня 2018 року № 12-р/2018 наголошено, що припис частини п'ятої статті 17 Конституції України слід розуміти як такий, що покладає на державу обов'язок забезпечувати також соціальний захист громадян України – ветеранів війни, зокрема осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, та членів сімей осіб, які захищали Вітчизну, її незалежність, суверенітет та територіальну цілісність (абзац тринадцятий пункту 4 мотивувальної частини).

Конституційний Суд України також висловлював ще низку юридичних позицій, які є значущими для розгляду справи за конституційними скаргами Жиденка В.В., Петренка В.О., а саме: „З урахуванням встановленого Конституцією України функціонального призначення Збройних Сил України, в умовах триваючої збройної агресії Російської Федерації проти України законодавче регулювання порядку реалізації права на соціальний захист, гарантованого частиною першою статті 46 Конституції України, має здійснюватися у системному взаємозв'язку з вимогами щодо посиленого соціального захисту військовослужбовців у розумінні частини п'ятої статті 17 Основного Закону України“; припис частини п'ятої статті 17 Конституції України чітко покладає на державу конституційний обов'язок щодо створення системи посиленої соціальної підтримки військовослужбовців і членів їхніх сімей; „виконання державою конституційного обов'язку щодо забезпечення посиленого соціального захисту військовослужбовців, військовозобов'язаних або резервістів покликане не тільки забезпечити соціальний захист кожного з них індивідуально, а й сприяти виконанню громадянами України обов'язку щодо захисту Вітчизни – України, її суверенітету, незалежності та територіальної

цілісності“; заходи в сфері оборони держави мають бути своєчасними, послідовними та комплексними, оскільки від їх ефективного запровадження залежить стан обороноздатності України [абзаци четвертий – сьомий підпункту 5.1 пункту 5 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України (Другий сенат) від 6 квітня 2022 року № 1-р(II)/2022].

Розвиваючи зазначені юридичні позиції, Конституційний Суд України вважає, що зі змісту частин першої, другої, п'ятої статті 17 Конституції України у їх взаємозв'язку з частиною першою статті 46, частиною першою статті 65 Основного Закону України впливає конституційний обов'язок держави надати спеціальний юридичний статус громадянам України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, членам їхніх сімей, а також особам, що збройно захищають суверенітет, територіальну цілісність та недоторканність України під час агресії Російської Федерації проти України, розпочатої у лютому 2014 року, із забезпеченням відповідно до цього статусу соціальних гарантій високого рівня.

3. Досліджуючи предмет конституційних скарг та наведене в них обґрунтування, Конституційний Суд України вважає за доцільне перевірити на відповідність Конституції України (конституційність) обмеження встановленням максимального розміру пенсії, призначеної (перерахованої) за Законом № 2262.

3.1. Конституційний Суд України в Рішенні від 20 грудня 2016 року № 7-рп/2016 наголосив на тому, що організаційно-правові та економічні заходи, спрямовані на забезпечення належного соціального захисту громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей, пов'язані не з втратою працездатності, безробіттям або відсутністю достатніх засобів для існування (стаття 46 Конституції України), а з особливістю виконуваних ними обов'язків щодо забезпечення однієї з найважливіших функцій держави – захист суверенітету і територіальної цілісності України (частина перша статті 17 Основного Закону України); потреба в додаткових гарантіях соціального захисту цієї категорії громадян як під час проходження служби, так і після її закінчення зумовлена,

зокрема, тим, що служба у Збройних Силах України, інших військових формуваннях пов'язана з ризиком для життя і здоров'я, підвищеними вимогами до дисципліни, професійної придатності, фахових, фізичних, вольових та інших якостей (абзаци шостий, сьомий підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини).

Розвиваючи ці юридичні позиції, Конституційний Суд України наголошує на тому, що встановлений частиною п'ятою статті 17 Основного Закону України обов'язок держави забезпечити соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, поширюється як на громадян України, які безпосередньо перебувають на такій службі, так і на тих, яких звільнено з неї.

Конституційний Суд України (Другий сенат) у Рішенні від 6 квітня 2022 року № 1-р(П)/2022 вказав, що „частину п'яту статті 17 Конституції України викладено так, що реалізація права на соціальний захист осіб, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей потребує якісного і ефективного законодавчого регулювання та запровадження механізмів забезпечення їх державної підтримки“ (абзац перший підпункту 3.2 пункту 3 мотивувальної частини); а також, що „з урахуванням вимог частини п'ятої статті 17 Конституції України метою законодавчого регулювання в цій сфері є як усебічне соціальне забезпечення військовослужбовців, яке компенсуватиме установлені законом обмеження та умови служби, властиві цій категорії громадян, так і підвищення мотивації особового складу Збройних Сил України у виконанні ними покладених на них функцій щодо оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності (частина друга статті 17 Основного Закону України)“ (перше речення абзацу п'ятого підпункту 3.2 пункту 3 мотивувальної частини).

Конституційний Суд України зазначав, що особи, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, створених відповідно до законів України, а також члени їхніх сімей мають спеціальний статус та особливі умови соціального захисту (абзац четвертий підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 20 грудня 2016 року № 7-рп/2016); статус військовослужбовців будь-яких категорій обумовлено військовою службою, інститут якої надає їм спеціальний статус [друге речення

абзацу десятого підпункту 2.1 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України (Другий сенат) від 25 квітня 2019 року № 1-р(II)/2019]; „статус військовослужбовців обумовлює високий ризик отримання поранення, ушкодження здоров'я чи навіть загибелі під час виконання службових обов'язків під час захисту Вітчизни“ [друге речення абзацу п'ятого підпункту 3.2 пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України (Другий сенат) від 6 квітня 2022 року № 1-р(II)/2022].

Конституційний Суд України в аспекті частини п'ятої статті 17 Конституції України також наголошував, що держава не може в односторонньому порядку відмовитися від зобов'язання щодо соціального захисту осіб, які вже виконали свій обов'язок перед державою щодо захисту її суверенітету і територіальної цілісності; невиконання державою соціальних зобов'язань щодо ветеранів війни, осіб, на яких поширюється чинність Закону України „Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту“, підриває довіру до держави (абзац другий пункту 5 мотивувальної частини Рішення від 18 грудня 2018 року № 12-р/2018).

3.2. Конституційний Суд України в Рішенні від 20 грудня 2016 року № 7-рп/2016 висловив юридичну позицію, відповідно до якої норми-принципи частини п'ятої статті 17 Конституції України щодо забезпечення державою соціального захисту громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей є пріоритетними й мають безумовний характер; тобто заходи, спрямовані на забезпечення державою соціального захисту вказаної категорії осіб, зокрема у зв'язку з економічною доцільністю, соціально-економічними обставинами, не можуть бути скасовані чи звужені (абзац восьмий підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини).

Ураховуючи наведене, Конституційний Суд України наголошує, що пенсійне забезпечення як основний складник соціальних гарантій високого рівня стосовно громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також осіб, що збройно захищають суверенітет, територіальну цілісність та недоторканність України

під час агресії Російської Федерації проти України, розпочатої в лютому 2014 року, не може бути скасоване або обмежене.

Конституційний Суд України також зазначав, що обмеження пенсії встановленням максимального розміру та зупинення виплати призначеної пенсії особам, яким право на пенсійне забезпечення встановлене Законом № 2262, порушують суть конституційних гарантій щодо безумовного забезпечення соціального захисту осіб, зазначених у частині п'ятій статті 17 Конституції України, які зобов'язані захищати суверенітет, територіальну цілісність і недоторканність України.

Відповідно до оспорюваних приписів Закону № 3668 обмежено встановленням максимального розміру пенсію (крім пенсійних виплат, що здійснюються з Накопичувального пенсійного фонду) (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги, пенсії за особливі заслуги перед Україною, індексації та інших доплат до пенсії, встановлених законодавством, крім доплати до надбавок окремим категоріям осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною), призначену (перераховану) відповідно до Закону № 2262.

У преамбулі Закону № 2262 вказано, зокрема, що цей „закон має на меті реалізацію особами, які мають право на пенсію за цим Законом, свого конституційного права на державне пенсійне забезпечення у випадках, передбачених Конституцією України та цим Законом, і спрямований на встановлення єдності умов та норм пенсійного забезпечення зазначеної категорії громадян України; держава гарантує гідне пенсійне забезпечення осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, шляхом встановлення їм пенсій не нижче прожиткового мінімуму, визначеного законом, перерахунок призначених пенсій у зв'язку із збільшенням рівня грошового забезпечення, надання передбачених законодавством державних соціальних гарантій, вжиття на державному рівні заходів, спрямованих на їх соціальний захист“.

Згідно з пояснювальною запискою до проєкту Закону України „Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи“ (реєстр. № 7455), ухваленого як Закон № 3668, метою проєкту акта „є створення умов для подальшого удосконалення системи пенсійного забезпечення пенсіонерів та повноцінного впровадження багаторівневої пенсійної системи

в Україні“; „реалізація проекту акта дозволить відновити соціальну справедливість щодо порядку призначення пенсії незалежно від закону, за яким вона призначається, а також передбачити розумне співвідношення між мінімальним та максимальним розмірами пенсій“.

З огляду на це оспорювані приписи Закону № 3668, що обмежують максимальний розмір пенсії, призначеної (перерахованої) за Законом № 2262, зокрема особам, на яких поширено приписи частини п'ятої статті 17 Конституції України, не відповідають сутності соціальних гарантій високого рівня для таких осіб.

Отже, Конституційний Суд України дійшов висновку, що приписи статті 2 Закону № 3668, що поширюють свою дію на Закон № 2262, не відповідають приписам статей 1, 3, 8, частин першої, другої, п'ятої статті 17, частини першої статті 46, частини першої статті 65 Конституції України в тім, що вони не забезпечують соціальних гарантій високого рівня, які впливають зі спеціального юридичного статусу громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також осіб, що збройно захищають суверенітет, територіальну цілісність та недоторканність України під час агресії Російської Федерації проти України, розпочатої в лютому 2014 року.

4. Згідно з частиною другою статті 152 Конституції України, статтею 91 Закону України „Про Конституційний Суд України“ закони, інші акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність із дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність, якщо інше не встановлено самим рішенням, але не раніше дня його ухвалення.

Конституційний Суд України враховує, що в Україні у зв'язку з агресією Російської Федерації проти України введено воєнний стан (Указ Президента України „Про введення воєнного стану в Україні“ від 24 лютого 2022 року № 64/2022 зі змінами).

З огляду на викладене Конституційний Суд України вважає, що потрібно відтермінувати втрату чинності приписами статті 2 Закону № 3668, які суперечать Конституції України.

Конституційний Суд України вважає, що з метою забезпечення соціальних гарантій високого рівня, які впливають зі спеціального юридичного статусу громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також осіб, що збройно захищають суверенітет, територіальну цілісність та недоторканність України під час агресії Російської Федерації проти України, розпочатої в лютому 2014 року, Верховна Рада України має привести нормативне регулювання зазначених питань у відповідність із Конституцією України та цим Рішенням.

Ураховуючи викладене та керуючись статтями 55, 147, 150, 151¹, 151², 152, 153 Конституції України, на підставі статей 7, 32, 36, 65, 67, 74, 84, 88, 89, 91, 92, 94, 97 Закону України „Про Конституційний Суд України“ Конституційний Суд України

у х в а л и в:

1. Визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), приписи статті 2 Закону України „Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи“ від 8 липня 2011 року № 3668–VI зі змінами, що поширюють свою дію на Закон України „Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб“ від 9 квітня 1992 року № 2262–XII, втім, що вони не забезпечують соціальних гарантій високого рівня, які впливають зі спеціального юридичного статусу громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також осіб, що збройно захищають суверенітет, територіальну цілісність та недоторканність України під час агресії Російської Федерації проти України, розпочатої в лютому 2014 року.

2. Приписи статті 2 Закону України „Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи“ від 8 липня 2011 року № 3668–VI зі змінами, визнані неконституційними, втрачають чинність через шість місяців із дня ухвалення Конституційним Судом України цього Рішення.

3. Верховній Раді України привести нормативне регулювання щодо забезпечення соціальних гарантій високого рівня, які впливають зі спеціального юридичного статусу громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також осіб, що збройно захищають суверенітет, територіальну цілісність та недоторканність України під час агресії Російської Федерації проти України, розпочатої в лютому 2014 року, у відповідність із Конституцією України та цим Рішенням.

4. Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим, остаточним та таким, що не може бути оскаржено.

Рішення Конституційного Суду України підлягає опублікуванню у „Віснику Конституційного Суду України“.

**ДРУГИЙ СЕНАТ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**